

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 72/06-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti I., a. s., so B., zastúpenej advokátom JUDr. P. J., Advokátska kancelária, so sídlom B., namietajúcej porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 39/05 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 39/05-68 z 9. novembra 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I., a. s., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 39/05 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 39/05-68 z 9. novembra 2005 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 39/05-68 z 9. novembra 2005 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. I., a. s., nepriзнаva finančné zadosťučinenie.

4. I., a. s., priznáva úhradu trov konania 5 280 Sk (slovom päťtisíc dvesto osemdesiat slovenských korún), ktoré jej je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. P. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. februára 2006 doručená sťažnosť I., a. s., so sídlom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpenej advokátom JUDr. P. J., Advokátska kancelária, so sídlom B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 186/2004 a rozsudkom okresného súdu sp. zn. 24 C 186/2004 z 24. novembra 2004 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 39/05 a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 39/05-68 z 9. novembra 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že návrhom zo 14. júla 2004 sa sťažovateľ na okresnom súde domáhal uloženia povinnosti V., a. s. (ďalej len „odporca“), zaplatiť mu 274 445,60 Sk s príslušenstvom predstavujúcim poplatok z omeškania 0,1 % denne a nahradiť mu trovy konania. Keďže odporca žalovanú istinu v priebehu konania uhradil, sťažovateľ zobral svoj návrh v časti žalovanej istiny späť a žiadal len zaplatenie poplatku z omeškania v sume 77 833,88 Sk. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 24 C 186/2004 z 24. novembra 2004 zaviazal odporcu zaplatiť sumu 7 783 Sk a náhradu trov konania a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Z rozsudku vyplýva, že súd priznal sťažovateľovi poplatok z omeškania len 0,01 % denne z dlžnej sumy. S poukazom na skutočnosť, že v čase, keď boli faktúry splatné, *„nadobudla účinnosť novela zákona č. 273/1994 Zb., § 38, podľa ktorej je poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania“*.

Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľ odvolal. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 4 Co 39/05 z 9. novembra 2005, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil s odôvodnením, že námietka sťažovateľa „o obnovení platnosti pôvodného znenia ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z., ktorý upravoval výšku poplatku z omeškania 0,1 %“, je nedôvodná, „keďže zo znenia nálezu Ústavného súdu jednoznačne vyplýva, že toto ustanovenie stratilo účinnosť a platnosť v pôvodnom rozsahu upravenom zákonom č. 273/1994 Z. z., ako aj v zmenenom rozsahu zákonom č. 138/03 Z. z. dňom 15. 1. 2005.“. Rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 9. decembra 2005.

Podľa názoru sťažovateľa boli postupmi a napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu porušené jeho základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Právna argumentácia sťažovateľa na podporu jeho tvrdenia o porušení jeho základných práv sa opiera o nález ústavného súdu zo 17. mája 2004 publikovaný pod č. 396/2004 Z. z. (sp. zn. PL. ÚS 38/03) a s ním súvisiacu nesprávnu aplikáciu § 41a ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Na tomto základe sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti rozhodol nálezhom nasledovne:

„1. Základné právo sťažovateľa I. a. s., a to vlastnícke právo zaručené ustanovením článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo postupom súdu v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava V. pod č. k.: 24 C 186/2004 a rozhodnutím Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 24. 11. 2004, sp. zn. 24 C 186/2004, porušené.

2. Základné právo sťažovateľa I. a. s., a to právo na súdnu ochranu zaručené ustanovením článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo postupom súdu v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava V. pod č. k.: 24 C 186/2004 a rozhodnutím Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 24. 11. 2004, sp. zn. 24 C 186/2004, porušené.

3. Základné právo sťažovateľa, a to vlastnícke právo zaručené ustanovením článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo postupom súdu v konaní vedenom na Krajskom

súde v Bratislave pod č. k.: 4 Co 39/05 a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 9. 11. 2005, sp. zn. 4 Co 39/05, porušené.

4. Základné právo sťažovateľa, a to právo na súdnu ochranu zaručené ustanovením článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo postupom súdu v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod č. k.: 4 Co 39/05 a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 9. 11. 2005, sp. zn. 4 Co 39/05, porušené.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozhodnutie Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 24. 11. 2004, sp. zn. 24 C 186/2004, a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Bratislava V.

6. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 9. 11. 2005, sp. zn. 4 Co 39/05 a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Bratislava V.

7. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 2 000 000,- Sk, ktoré sú Okresný súd Bratislava V. a Krajský súd v Bratislave povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

8. Okresný súd Bratislava V. a Krajský súd v Bratislave sú sťažovateľovi povinní uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 5 280,- Sk, a to do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 72/06-21 z 29. marca 2006 ju v časti namietajúcej porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 186/2004 a rozsudkom okresného súdu sp. zn. C 186/2004 z 24. novembra 2004 odmietol pre nedostatok svojej právomoci a v časti namietajúcej porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 39/05 a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 39/05-68 z 9. novembra 2005 prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí časti sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa

vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedníčky krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 19. mája 2006. Okrem iného sa v ňom uvádza:

«... Ústava Slovenskej republiky vo svojom článku 46 ods. 1 garantuje zásadu sudcovskej nezávislosti. V tejto súvislosti sa predseda okresného súdu, ako orgán štátnej správy súdu, nemôže vyjadrovať alebo hodnotiť procesnoprávny postup sudcov v konkrétnych súdnych konaniach, usmerňovať, akým spôsobom majú v tom ktorom konaní postupovať, zaujímať svoj právny názor k veci alebo akýmkoľvek spôsobom ich ovplyvňovať, či už ide o postup v konaní alebo spôsob rozhodovania. ...

Nakoľko dôvody uvádzané v sťažnosti sa týkajú výlučne procesného postupu a rozhodovacej činnosti súdu (prvostupňového a odvolacieho), ktorého zákonnosť mi ako predsedníčke súdu neprináleží hodnotiť, predložila so Vašu sťažnosť na vyjadrenie priamo predsedníčke senátu „4 Co“, JUDr. M. Ř., ktorej vyjadrenie Vám spolu s požadovaným spisovým materiálom v prílohe tohto prípisu zasielam.».

V priloženom vyjadrení predsedníčky senátu 4 Co JUDr. M. Ř. sa okrem iného uvádza:

„... Ústavný súd SR nálezom uverejneným v zbierke zákonov dňa 15. 7. 2004 pod č. 396/2004 rozhodol, že § ustanovenie 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej rozhodol, že podľa čl. 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky stráca ust. § 38 ods. 4 zákona

Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov účinnosť. Ak Národná rada Slovenskej republiky neuvedie toto ustanovenie zákona do súladu s Ústavou Slovenskej republiky, stráca po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky platnosť.

Platnosť právnej normy určuje dobu, po ktorú je právna norma súčasťou platného právneho systému štátu.

Účinnosť právnej normy znamená, že z nej pre jej adresátov vznikajú práva a povinnosti a stáva sa záväznou, možno ju aplikovať na ňou upravené právne vzťahy.

Preto, keď Ústavný súd rozhodol o nesúlade citovaného ustanovenia s Ústavou SR a o tom, že stratilo účinnosť dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov (15. 7. 2004), nemožno ho aplikovať na upravené právne vzťahy a keď Národná rada ho neuviedla do súladu s Ústavou SR, stratilo svoju platnosť dňom 15. 1. 2005, čo má ten dôsledok, že nie je súčasťou platného právneho systému nášho štátu.

Navrhovateľ založil svoj nárok na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň z omeškania na tom právnom názore, že nález Ústavného súdu SR je retroaktívny, ním bolo zrušené len novelizované znenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. novelou zákonom č. 138/03 Z. z. účinnou od 1. 6. 2003 a platí posledné znenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z., ktoré sa obnovilo v znení pred novelou a upravovalo poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania.

V danej veci odvolací súd zaujal právny názor, že zo znenia nálezu Ústavného súdu jednoznačne vyplýva, že ust. § 38 ods. 4 stratilo platnosť a účinnosť v pôvodnom rozsahu upravenom zákonom č. 273/94 Z. z. ako aj zmenenom rozsahu zák. č. 138/03 Z. z. dňom 15. 1. 2005 a názoru, že nález nemá spätnú účinnosť, preto na právne vzťahy, ktoré vznikli pred jeho vyhlásením v Zbierke zákonov treba aplikovať ust. § 38 ods. 4 zák. 273/94 Z. z. ktorý upravoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania a od účinnosti zák. č. 138/03 Z. z. dňom 1. 6. 2003 poplatok z omeškania vo výške 0,01 % za každý deň omeškania.

Odporca sa dostal s plnením do omeškania v mesiaci december 2003, keď faktúra č. 3010003 bola splatná dňa 5. 12. 2003 a faktúra č. 8112003 bola splatná dňa 19. 12. 2003, to zn. v čase účinnosti ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. v znení novely zák.

č. 138/03 Z. z., a preto mu vznikol nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne z dlžnej sumy.

Z uvedených dôvodov navrhujem, aby krajský súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti žiadal ústavnú sťažnosť podanú sťažovateľom I., a. s. B. zamietnuť ...“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 (čl. 125 ústavy) je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka zákonov“).

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochrana základných práv a slobôd je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľa rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. V konkrétnostiach ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na druhej strane. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch: jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princíпов treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia bŕzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach nasledovne: na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde), a tie, ktoré ešte v čase

uverejnenia nálezu ústavného súdu v zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľ namieta postup a rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný v čase, keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Zo sťažnosti i predložených príloh vyplýva, že sťažovateľ v predmetnom konaní založil svoj nárok na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň z omeškania na právnom názore, podľa ktorého dňom uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v zbierke zákonov, t. j. dňom 15. júla 2004, v zmysle ustanovenia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratilo účinnosť len novelizované znenie § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) zavedené zákonom č. 138/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 2003, a ustanovujúce poplatok z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania. Sťažovateľ zároveň tvrdí, že od tohto dňa, t. j. od 15. júla 2004, je účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení platnom pred novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení, podľa ktorého predstavuje poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

Podľa právneho názoru krajského súdu „zo znenia nálezu Ústavného súdu jednoznačne vyplýva, že ust. § 38 ods. 4 stratilo platnosť a účinnosť v pôvodnom rozsahu upravenom zákonom č. 273/94 ako aj zmenenom rozsahu zák. č. 138/03 Z. z. dňom 15. 1. 2005“, t. j. dňom márneho uplynutia šesťmesačnej lehoty ustanovenej v čl. 125 ods. 3 ústavy, počas ktorej sú orgány, ktoré vydali právny predpis označený rozhodnutím ústavného súdu ako nesúladný s ústavou, povinné uviesť ho do súladu s ústavou. Krajský súd sa tiež opieral o právny názor, podľa ktorého nález ústavného súdu „nemá spätnú účinnosť, preto na právne vzťahy, ktoré vznikli pred jeho vyhlásením v Zbierke zákonov treba aplikovať ust. § 38 ods. 4 zák. 273/94 Z. z. ktorý upravoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania a od účinnosti zák. č. 138/03 Z. z. dňom 1. 6. 2003 poplatok z omeškania vo výške 0,01% za každý deň omeškania.“. Na týchto právnych názoroch krajský súd po zistení, že „Odporca sa dostal s plnením do omeškania v mesiaci december 2003, keď faktúra č. 3010003 bola splatná dňa 5. 12. 2003 a faktúra č. 8112003 bola splatná dňa 19. 12. 2003, to zn. v čase účinnosti ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. v znení novely zák. č. 138/03 Z. z.“, potvrdil rozsudok okresného súdu, podľa ktorého, sťažovateľovi vznikol nárok na poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 9. novembra 2005, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratil § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, pretože 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., zavedené zákonom č. 138/2003 Z. z., do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou

vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 textu za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde, podľa ktorého „ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Vychádzajúc z uvedených zistení bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či krajský súd v danom prípade správne interpretoval a aplikoval § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde a či v dôsledku tejto interpretácie a aplikácie postupom a rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľa.

V danej veci je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľa na poplatok z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý mu priznal vo svojom rozsudku č. k. 24 C 186/04-48 z 24. novembra 2004 okresný súd, a to bez ohľadu na to, že v čase, keď tento nárok vznikol (december 2003), bolo toto ustanovenie platné a účinné. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc, t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami, na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo pre rozhodovanie krajského súdu potrebné zodpovedať otázku, aké znenie, a či vôbec nejaké znenie, § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo platné a účinné v čase jeho rozhodovania, t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, konkrétne z jeho vyššie citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po

15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) ostatného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. „platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

Ústavný súd v záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde považoval za potrebné vysloviť svoj jednoznačný názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“. Podľa názoru ústavného súdu toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho právneho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v zbierke zákonov a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade založil svoj rozsudok č. k. 4 Co 39/03-68 z 9. novembra 2005 na takom znení § 38 ods. 4 zákona č. 293/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom. Preto krajský súd označeným rozsudkom, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu garantovanú v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Je nesporné, že v dôsledku toho, že krajský súd uvedeným rozsudkom porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, bola sťažovateľovi spôsobená aj

majetková ujma, pretože krajský súd mu svojím rozsudkom v spojení s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 24 C 186/2004 z 24. novembra 2004 priznal nižší nárok na poplatok z omeškania, ako mu v skutočnosti patrí. Za daných okolností ale podľa názoru ústavného súdu nebolo potrebné vo výrokovej časti nálezu ústavného súdu vysloviť aj porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože majetková ujma vznikla sťažovateľovi len sprostredkovane a bola spôsobená porušením jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy označeným rozsudkom krajského súdu, pričom vyslovenie porušenia tohto základného práva spolu s ďalšími časťami výroku tohto rozhodnutia ústavného súdu je spôsobilé dostatočne zabezpečiť ochranu všetkých ústavou garantovaných práv sťažovateľa vrátane odstránenia jeho ujmy na majetku.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany sťažovateľovho ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo porušené rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 39/03-68 z 9. novembra 2005, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Pretože ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 2 mil. Sk. V nadväznosti na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušenému

základnému právu týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. P. J. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich priznal v sume 5 280 Sk (slovom päťtisícdivestoosemdesiat slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci požadovanej právnym zástupcom sťažovateľa, ktorá je však nižšia ako by patrila podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2006